

18.10.2017

Liikenne- ja viestintäministeriö

LVM/1737/02/2017

SMn lausunto; Satelliittinavigaatiojärjestelmien tehokas hyödyntäminen Suomessa - toimenpideohjelma 2017-2020

Sisäministeriö pitää hyvänä lausunnolla olevan satelliittinavigaatiojärjestelmien tehokas hyödyntäminen Suomessa - toimenpideohjelma 2017 - 2020 laatimista sekä aiheeseen liittyvän tiedon ja tekijöiden yhteen kokoamista. Sisäministeriö esittää lausuntonsa kolmesta kokonaisuudesta; sisäisen turvallisuuden toimijoihin kohdistuvista näkökulmista, yleisesti toimenpideohjelmasta sekä yksittäisistä kommentista asiakirjan sisältöön liittyen.

Sisäisen turvallisuuden näkökulmia

Toimenpideohjelman lausuntopyyntö on lähetetty suoraan sisäministeriön hallinnonalan virastoille, joten sisäministeriö ei ota lausunnossaan kantaa näiden virastojen toimintaan suoraan liittyviin näkökohtiin paitsi kohdassa 2.3.4 *Varautuminen* olevaan ilmaisuun, jossa todetaan erityisesti poliisi- ja pelastusviranomaisten toimintakyvyn heikkenevän merkittävästi, mikäli satelliittipohjaista paikannustietoa ei saada. Sisäministeriö pitää tätä liioiteltuna toteamuksena huomioiden kappaleessa 4.8 *Hyödyntäminen viranomaiskäytössä* mainitun kohdan, jossa todetaan turvallisuus- ja pelastusviranomaisten tarpeiden kohdistuvan pääasiassa päätelaitteiden ja sitä kautta henkilöstön ja yksiköiden alueellisesti kattavaan ja luotettavaan paikannukseen sekä ulko- että sisätiloissa.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan satelliittipohjaisen paikannustiedon puuttumisella on vaikutuksia poliisin- ja pelastustoimen kenttätöiminnan suorituskykyyn, mutta on harhaanjohtavaa esittää yleistykseenä koko poliisin toiminatakyvyn merkittävästi heikkenevän satelliittipaikannuksen puuttuessa.

Sisäministeriö esittää kohtaan 2.3.4 muotoilua: *Turvallisuudesta ja pelastuksesta vastaavien viranomaisten kenttätöiminnan suorituskyky heikkenee, mikäli satelliittipohjaista paikannustietoa ei saada*. Lisäksi kohdassa 4.8 voisi käyttää samaa ilmaisua toimijoista eli turvallisuudesta ja pelastuksesta vastaavat viranomaiset. Sisäministeriö on käyttänyt omassa viestinnässään termiä turvallisuusviranomaiset tarkoittamaan poliisin, raja- ja merivartioiden, pelastustoimen sekä hätäkeskuspäivystäjien ja maahanmuuton viranomaisia.

Galileo PRS ja viranomaiset

Toimenpideohjelman tavoitteena on varmistaa satelliittinavigointijärjestelmien hyödyntäminen koko Suomessa yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Kuitenkin toimenpideohjelma itsessään keskittyy vahvasti liiketoimintanäkökulmiin, yritysten kilpailukykyyn ja automaattiliikenteeseen. Viranomaiskäytöstä on esitetty kappale 4.8 *Hyödyntäminen viranomaiskäytössä* sekä kappale 2.2.3 *Galileon julkisesti säännelty palvelu*, mutta nämä jäävä näkemyksemme mukaan hyvin irrallisiksi käsiteltävässä kokonaisuudessa. Viranomaisilla on useilla toiminnan alueilla yhteyksiä yhteiskunnan eri osa-alueisiin ja toimijoihin, mutta näiden yhteistoimintaan liittyvien satelliittinavigaatiojärjestelmien hyödyntäminen jää käsitellyltään varsin suppeaksi ja taka-alalle. Esimerkkinä keskittyminen automaattiliikenteeseen on käsitelty

18.10.2017

pääasiassa ajoneuvojen valmiuksien ja liikenneympäristön sekä palveluntarjoajien kannalta, mutta ei viranomaistoiminnan.

Mikäli toimenpideohjelman on tarkoitus olla yleisluontoinen ja keskittyä edistämään satelliittijärjestelmien hyödyntämistä nimenomaan liiketoiminnassa ja palvelujen tarjonnassa Galileon avoimen ja kaupallisen palvelun kautta voisi dokumentin luettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta olla hyödyllisempää eriyttää Galileon julkisesti säänneltyyn palveluun ja viranomaiskäyttöön kohdistuvat kohdat kokonaan erilliseen osioon. Tällöin irrallisina eri kappaleissa olevat sivulausehuomiot mahdollisista sijaintitietojen hyödyntämisestä viranomaistoiminnassa (esimerkiksi vaarallisten aineiden kuljetuksissa mainitussa kohdassa) tulisivat kootusti yhteen ja näiden hyödyntämistä sekä palvelujen tarjonnan, viranomaisten että tietoturvan kannalta voisi analysoida kokonaisuutena. Lisäksi sisäministeriön näkemyksen mukaan tietoturvaan liittyvät huomiot voisi koota yhteen kuten on tehty sijaintiedon yksityisyyden ja henkilötietojen suojan osaltakin.

Yleisesti toimenpideohjelmasta

Sisällöltään toimenpideohjelma on kattava ja laadittu huomioiden eri näkökohdat nykytilasta, palveluista, haasteista ja täydentävistä palveluista, jolloin lukijalle välittyy laaja ymmärrys aihealueesta. Yksittäisten kappaleiden ja niissä käsiteltyjen asioiden sitominen vielä paremmin jäsennetyksi ja yhteen liittyviksi kokonaisuuksiksi parantaisi entisestään asian ymmärrystä ja viestimistä muillekin kuin näiden asioiden kanssa suoraan tekemisissä olleille ja osaltaan auttaisi tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista

Yksittäisistä kommentteista kokonaisuuden tarkasteluun

Tiivistelmän mukaan työ on tehty laajasti alaa kuullen, ja tämä myös välittyy toimenpideohjelmasta lukijalle mielikuvana useista eri lähteistä tulleista ja eri kirjoittajien kommentteista, jotka on koottu yhteen omiksi osikseen jäsentämättä niitä kokonaisuudeksi tai kirjoitustavaltakaan yhtenäiseksi. Toimenpideohjelman kappaleessa 4, jossa keskitytään satelliittinavigaatiojärjestelmien hyödyntämiseen on kuvattu kussakin alakappaleessa näiden järjestelmien hyödyntämistä yksittäin, yhden toimijan tai toimialan näkökulmasta, jolloin kokonaisuhyötyjen syntyminen eri palvelu- ja toimintaketjuissa ei tule esille ja esitettävät asiat jäävät helposti yhden toimijakentän sisäisiksi kuvauksiksi.

Toimenpiteet

Varsinaiset toimenpiteet, joka on koottu dokumentin loppuun, jäävät lukijalle kaukaiseksi, yhteys dokumentin sisältöön itse pääteltäväksi sekä käsittely vähäiseksi. Toimenpiteet olisi hyvä sitoa muuhun sisältöön niihin vaikuttavissa ja merkityksellisissä kohdissa, jolloin dokumentissa esitettyjen tietojen liittyminen toimenpiteisiin hahmottuisi lukijalle selkeästi ja jo heti ensi maininnan yhteydessä. Tällöin lukijalle välittyisi mistä ja miksi toimenpiteet on johdettu sekä mihin niillä pyritään joko yksittäisesti tai kokonaisuuden kannalta. Vaihtoehtoisesti toimenpiteet voisi esittää heti dokumentin alussa, jolloin lukijan on helpompi mieltää niiden yhteys seuraavissa kappaleissa esitettyihin tietoihin ja taustoihin.

Toimenpiteiden listauksessa huomiona kohdat 5. 2) ja 12. 2), joissa muista kohdista poiketen asioiden edistäjä ja toimista vastaavat ovat ristiriidassa. Sisäministeriö pitäisi hyvänä, että nämä kohdat muotoiltaisiin siten, että toimista vastaavat olisivat myös asioiden edistäjiä, ellei tarkoitus tosiasiallisesti ole, että näissä kohdissa mainitut toimenpiteet ja niiden edistäminen olisivat kokonaisuudessaan laitevalmistajien ja markkinoiden vastuulla.

18.10.2017

Yksittäiset sisältökommentit

Yksityisyyden ja henkilötietojen suoja

Sisäministeriö pitää hyvänä, että toimenpideohjelmassa on tunnistettu ja huomioitu yksityisyyden suojaan liittyvän sääntelyn huomioimisen tarve, vaikkakin hyvin yleisellä tasolla. Kuitenkin ilmeisesti eri lähteistä tulleiden ja koottujen tietojen perusteella jää henkilötietojen käsittely ja huomioiminen eri yhteyksissä avoimeksi.

Toimenpideohjelmassa olisi hyvä selkeyden vuoksi ilmaista suoraan ja samalla tavalla läpi koko dokumentin mitä milloinkin sijaintietoon tai paikkatietoon liittyen tarkoitetaan: paikannettavaa laitetta, joka on osa järjestelmää, ajoneuvoa vai ajoneuvossa olevaa vastaanotinta tai järjestelmää, kannettavassa laitteessa olevaa vastaanotinta ja sen suoraa tai epäsuoraa yhdistämistä luonnolliseen henkilöön. Muina esimerkkeinä dokumentissa käytetyistä paikannuksen tai sijaintitiedon kohteista: palvelun käyttäjä, kuljettaja, liikkuja tai liikenneväline (kappale 4.4).

2.2.3 Galileon julkisesti säännelty palvelu ja palvelun jatkuvuus

Palvelun jatkuvuuden osalta sisäministeriö esittää käytettäväksi samaa kirjausmuotoa kuin on käytetty lainsäädännössä ja varautumiseen ja jatkuvuuteen liittyvissä ohjeissa ja painottaa myös normaaliolojen jatkuvuutta: *Palvelussa tarjotaan vahvasti salattuja signaaleja sovelluksille, jotka edellyttävät palvelun jatkuvuutta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.*

2.3.4 Varautuminen

Viimeisessä kappaleessa mainitaan PRS-palvelun osalta satelliittisignaalin vastaanoton varmistamisen *juuri näille kriittisille toimijoille*. Sisäministeriö pyytää selventämään mihin kriittisiin toimijoihin tässä viitataan, koska asiayhteys ei ole selvä.

3.1 Avaruushjelmat ja -järjestöt, joissa Suomi on mukana

Kappaleessa on luettelomaisesti esitetty järjestöjä, joissa Suomi on mukana, ja osasta löytyykin suora liittymä sisällön osalta tarkoitukseen. Sisäministeriö esittää tämänkin kappaleen osalta tarkemmin liittymäkohtien määrittelyä suhteessa toimenpideohjelmaan. Lisähuomiona maininta EU:n Horizon 2020 -puiteohjelmasta jää täysin avoimeksi ja miten se liittyy tähän kokonaisuuteen ottaen huomioon, että kyseessä on EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma, joka itsessään ei ole suoraan avaruushjelmiin liittyvä.

3.2.1 Keskitetyn avaruushallinnon edut

Avaruushallinnon keskittämisen mahdollisuuksissa kohdassa 10) mainitaan operatiivisten toimintojen turvaaminen. Sisäministeriö pyytää tarkentamaan mitä tässä kohdassa tarkoitetaan operatiivisilla toiminnoilla ja kenen operatiivisista toiminnoista on kyse.

4.5 Hyödyntäminen rautatieliikenteessä

Kappaleessa junien kulunvalvontaan liittyen on mainittu kehitteillä olevan kolme ERTMS -tasoa. Asiaa tuntemattomalle lukijalle jää täysin avoimeksi, mitä merkitystä näillä tasoilla on ja miten ne eroavat keskenään ja miksi muuten kuin välitasojen investointien takia pitäisi siirtyä tasolta 1 suoraan tasolle 3.

Termit ja lyhenteet

Toimenpideohjelmassa käytettyjen termien osalta toivottaisiin yhtenäistä menettelyä; osassa kappaleista termit ja lyhenteet on kirjoitettu auki ja lisätty lopun lyhennelistaan, mutta osasta nämä puuttuvat kokonaan. Toisaalta osassa kappaleista lyhenteiden merkitys toistetaan uudestaan, vaikka ne on jo aikaisemmin avattu. Tämä saattaa tosin johtua aiemmin mainitusta eri kirjoittajien kappaleiden yhdistämisestä ja lopullisen yhtenäisen muotoilun puuttumisesta.

Mainittakoon vielä erikseen kappale 2.5.1 *Tiedonsiirtoverkot ja muut teknologiat*, jossa tieliikenteen ajoneuvot kommunikoivat keskenään ja lähettävät sijaintietoa omasta liikkumisestaan, mutta ilma-aluksien tai meri- ja rautatieliikenteen osalta kommunikointia ja tietoa käsittelevät järjestelmät kuten myös kappaleessa 4.3 *Automaattinen liikenne* tai 4.5 *Hyödyntäminen rautatieliikenteessä*, jossa junien GPS-paikantimet ovat sijaintiedon välittäjänä.

18.10.2017

Lisäksi dokumentissa käytetään välillä hyvin epätarkkoja ilmaisuja paikoista/alueista samassa yhteydessä, kun puhutaan paikantamisen tarkkuudesta. Esimerkkinä pohjoinen Galileon SAR-palvelun yhteydessä, kun muualla dokumentissa on mainittuna erikseen Pohjois-Eurooppa tai arktisen alueen laajennettu määrittely, joka on tarkennettu dokumentissa ymmärrettävään muotoon.

Sisäministeriö pitää kokonaisuudessaan toimenpideohjelmaa hyvänä, dokumentin tarkennuksien ja yhtenäistämisen jälkeen erinomaisena koontina aihealueesta ja siihen yhteiskunnan eri osa-alueilla tehtävästä työstä, hyödyistä ja mahdollisuuksista.

Kansliapäällikkö

Päivi Nerg

Tietohallintojohtaja

Minna Bloigu

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 18.10.2017 klo 12:06. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Liikenne- ja viestintäministeriö
olli.lehtila@lvm.fi

Tiedoksi

SM/Pelastusosasto
SM/Poliisiosasto
Mikko Jääskeläinen, SM
Jari Soininen, SM
Ari-Pekka Dag, SM
Tiina Peltola-Lampi, SM
Poliisihallitus
Rajavartiolaitos